

شیوه نامه تطبیق قوانین و مبارزه با پولشویی

در راستای اجرای بهینه مسئولیت‌های محوله و همچنین اجرای ماده ۴-۷ بخشنامه شماره ۸۸/۲۱۱۰۷۲ مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۰۹ بانک مرکزی تحت عنوان "مجموعه رهنمودها برای مدیریت موثر ریسک تطبیق" که مقرر می‌دارد: "با همکاری کمیته فرعی مدیریت ریسک تطبیق، شیوه نامه ای برای انجام وظایف محوله کارکنان واحد تطبیق، تدوین و پس از تایید مدیریت ارشد، به عنوان راهنمای عملی کار در اختیار کارکنان قرار دهد" شیوه نامه مدیریت تطبیق قوانین و مقررات به شرح زیر تدوین و ارائه می‌گردد.

۱. مقدمه

۲. نقش مدیریت تطبیق در طراحی سیستم تطبیق

۳. سیاست های تطبیق

۱. مقدمه:

یکی از مسئولیت‌های هیات مدیره بانک توجه به ریسک عدم رعایت قوانین و مقررات و پیش‌بینی تدابیر لازم برای کاهش آن می‌باشد. نقش مدیریت تطبیق همیاری با هیات مدیره در ایفای مسئولیت‌های مربوط به ریسک تطبیق می‌باشد. ریسک تطبیق عبارت است از ریسک عدم مطابقت هر نوع فعالیتی در بانک با قوانین و مقررات مربوط، و نتیجتاً ضررهای مالی و اعتباری به بانک که در اثر عدم رعایت قوانین و مقررات حادث می‌شوند.

مهمترین گام در کاهش ریسک تطبیق طراحی چارچوب مدیریت تطبیق می‌باشد. هدف از طراحی این چارچوب، تعریف سیاست‌ها و حیطه عملکرد مدیریت تطبیق است که نهایتاً هیات مدیره می‌تواند بر اساس آن از کاهش ریسک تطبیق اطمینان حاصل نماید. لازم به ذکر است طراحی یک چارچوب مناسب که به موجب آن اطلاعات لازم در خصوص مطابقت با مقررات توسط مدیریت تطبیق به هیات مدیره ارائه می‌گردد، پیشنیاز و شرط لازم برای **حاکمیت شرکتی** موثر می‌باشد. لذا طراحی یک چارچوب موثر تطبیق از اهمیت بسزایی در عملیات بانک برخوردار است.

از آنجا که مقررات حاکم بر نظام‌های مختلف متفاوت می‌باشند، لذا ارائه یک سیستم جامع و یکپارچه تطبیق برای کلیه بانک‌ها امکان‌پذیر نمی‌باشد. بنابراین با شناسایی عوامل اساسی و موثر در هر سیستم، امکان طراحی یک واحد تطبیق متناسب با سیاست‌های آن بانک فراهم می‌گردد. بانک خاورمیانه دو دسته عوامل را در طراحی چارچوب تطبیق لحاظ می‌نماید:

- ۱- عوامل خارجی: عبارتند از قوانین و مقررات لازم‌الاجرا و به طور کلی اصول حاکم بر نظام حقوقی.
- ۲- عوامل داخلی: عبارتند از سیاست‌های کلی بانک که درجه ریسک‌پذیری بانک (**Risk appetite**)، ماهیت عملیات بانک، تنوع آنها، پیچیدگی، میزان و حجم معاملات را شامل می‌شود. بدیهی است عوامل داخلی که مربوط به سیاست‌های بانک می‌شود عمدتاً توسط هیات مدیره تعریف می‌گردد. لذا مرجع نهایی تصمیم‌گیری در خصوص سیاست‌ها و عمده فعالیت‌های مدیریت تطبیق، هیات مدیره می‌باشد.

۲. نقش مدیریت تطبیق در طراحی سیستم تطبیق:

۱- شناسایی ریسک (Identifying Compliance Risks)

یکی از روش های موثر طراحی سیستم تطبیق، شناسایی ریسک های احتمالی است که بانک با آنها مواجه می باشد؛ پیش از اینکه این ریسک ها در مرحله نظارت و یا بعد از وقوع آنها یافت شوند. این امر از طریق مطالعه، بررسی و تحلیل مقررات مربوط صورت می پذیرد. برای مثال برخی از زمینه هایی که تا کنون توسط این مدیریت شناسایی ریسک شده اند عبارتند از: تحریم های بین المللی، افراد ممنوع معامله، وضعیت مالیاتی، بدهی های معوق و چک برگشتی متقاضیان تسهیلات بانک، ذینفعان واحد و تسهیلات کلان، اشخاص مرتبط بانک.

۲- ارزیابی ریسک (Evaluating and Quantifying)

پس از شناسایی ریسک ها، نقش واحد تطبیق ارزیابی و تعیین میزان خطری است که ریسک های مزبور برای بانک ایجاد می کند، و در حقیقت ضمانت اجرای قانونی عدم رعایت مقررات مربوط می باشد. این امر از طریق تنظیم و ارائه گزارش دوره ای به مدیرعامل، کمیته های مربوط، از جمله کمیته تطبیق و هیات مدیره صورت می پذیرد.

۳- اعمال کنترل (Controls)

اعمال کنترل ها جهت مدیریت، کاهش و یا انتقال ریسک می باشد.

۳-۱- کنترل بالا به پایین (top-down): آن دسته از کنترل هایی هستند که مورد تایید هیات مدیره می باشند و از بالا به پایین سازمان واگذار می شوند. این نوع کنترل ها، کنترل های مربوط به فرآیند و پروسه فعالیت های بانک می باشد که توسط هیات مدیره به کمک مدیریت تطبیق تعریف شده و به تناسب موضوع به واحدهای مختلف بانک واگذار می شوند.

۳-۲- کنترل های پایین به بالا (bottom-up): مربوط به شناسایی نقض کنترل های بالا به پایین و برخورد مناسب با آنها می باشد. مدیریت تطبیق از طریق روش های نظارتی (به شرح ذیل) به شناسایی نقض و ارائه راهکار برای برخورد با آن می پردازد.

۴- نظارت (Monitoring)

۴-۱- طراحی برنامه نظارت با توجه به انواع ریسک ها متفاوت می باشد. انواع ریسک عبارتند از:

۱- ریسک هایی که منجر به نقض مقررات نمی شوند لیکن از حالت مطلوب عدول می شود. ۲- ریسک هایی که منجر به نقض جزئی مقررات می شوند. ۳- ریسک هایی که منجر به نقض عمده مقررات می شوند. هرچه درجه ریسک بالاتر باشد، میزان نظارت نیز شدیدتر خواهد بود.

۲-۴- مسئولیت مدیریت تطبیق در خصوص ریسک ها: تطبیق موظف است وجود ریسک ها را به همراه اطلاعات زیر به هیات مدیره جهت اتخاذ تصمیم مناسب اطلاع دهد:

- ۱- ماهیت و شدت ریسک مربوط
- ۲- تعهدات قانونی بانک در رابطه با آن ریسک و نقض مقررات
- ۳- علل نقض
- ۴- راهکارهای پیشنهادی جبران و یا کاهش شدت تبعات نقض
- ۵- بررسی موارد تغییرات و یا اصلاحات فرآیند حاضر جهت جلوگیری از وقوع مجدد نقض مقررات
- ۶- آموزش های لازم به کارکنان و واحدهای مربوط

۳-۴- روش های نظارت:

نظارت از طریق بازدید (Monitoring visits): در این روش پروندهها بصورت random بررسی می گردند. در موارد نقض، گزارش تهیه و راهکارهای جلوگیری از نقض مجدد مقررات پیشنهاد می شود. مدیریت بازرسی و حسابرسی داخلی از جمله واحدهای موثر در اجرای نظارت بوده و با مدیریت تطبیق همکاری می نمایند.

در خصوص نظارت بر رعایت برخی مقررات به تناسب ماهیت آنها از روش هشدار (Trigger events) استفاده می شود. یکی از فاکتورها نزدیک شدن به حدود تعیین شده در مقررات است. برای مثال اگر حداقل کفایت سرمایه ۸٪ باشد، با رسیدن به حد ۹٪ هشدار داده می شود.

در برخی موارد شاخصه های اصلی عملکرد (Key performance indicators-KPIs) ملاک اطمینان از رعایت یا نقض مقررات می باشند. برای مثال میزان شکایات مشتریان، تعداد زنگ های تلفن و عدم پاسخگویی کارکنان می توانند معیارهایی جهت تشخیص نحوه عملکرد یک واحد می باشند.

۵- گزارش دهی (Reporting)

گزارشی از عملکرد واحد و وضعیت تطبیق بانک به مدیر عامل و کمیته تطبیق به صورت ماهانه و به صورت دوره‌های ۳ ماهه به هیات مدیره (مستنداً به ماده ۸ بخشنامه اشاره شده در صدر شیوه نامه) ارائه می‌شود.

۶- بازنگری و به روزرسانی (Review)

سیستم تطبیق به تناسب سیاست‌های اتخاذی بانک و شرایط و اوضاع و احوال تغییر می‌کند. یکی از مسئولیت‌های تطبیق بازنگری عملکرد واحد و اعمال اصلاحات به تناسب تغییرات جهت افزایش کارایی واحد می باشد.

۳. سیاست های تطبیق:

تطبیق قوانین و مبارزه با پولشویی بانک خاورمیانه سیاست خود را بر دو حیطه کلی متمرکز نموده است.

۱- تطبیق جرائم مالی (FINANCIAL CRIME COMPLIANCE)

در این قسمت جرائم مالی از قبیل پولشویی، جعل، رشوه و فساد مالی

۲- تطبیق مقرراتی (REGULATORY COMPLIANCE)

مقررات مربوط به فعالیت‌های بانک که به روابط بانک با مشتریان مربوط می‌باشد و هدف از آنها حمایت از مشتری و کاهش ریسک بانک است مانند مقررات مربوط به تحقیق و تفحص در خصوص وضعیت مشتری (Customer Due Diligence) از جمله عملکردهای مهم تطبیق در این زمینه می‌باشد.

همچنین مقررات احتیاطی مانند ذینفعان واحد و اشخاص مرتبط، راهکارهای مناسب جهت کاهش ریسک بانک از مقررات دیگری می باشند که تطبیق در این قسمت مورد لحاظ خود قرار داده است.